

Eloisa

Talouden tasapainottamisohjelman valmistelu

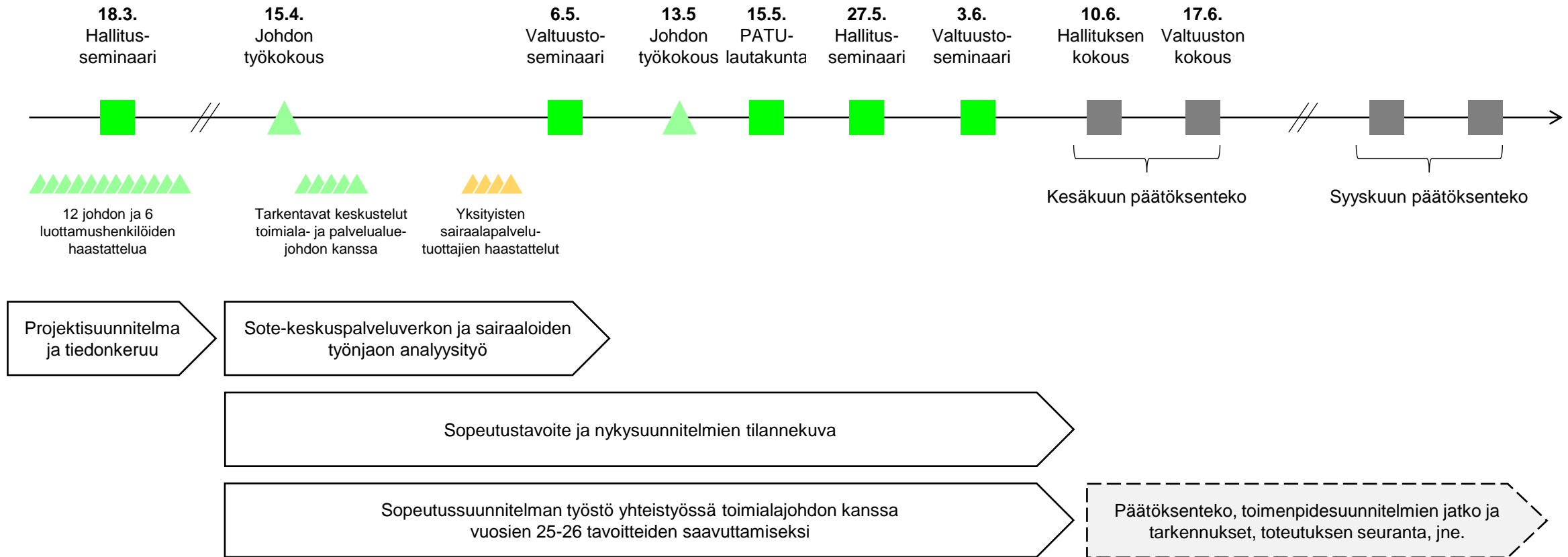
5.6.2024

Sopeutussuunnitelman valmistelun eteneminen

Sopeutustavoitteet 2024-2026

Liitteet

Eloisan talouden tasapainottamissuunnitelmaa valmisteltu VALORin tuella alkuvuodesta '24 saakka

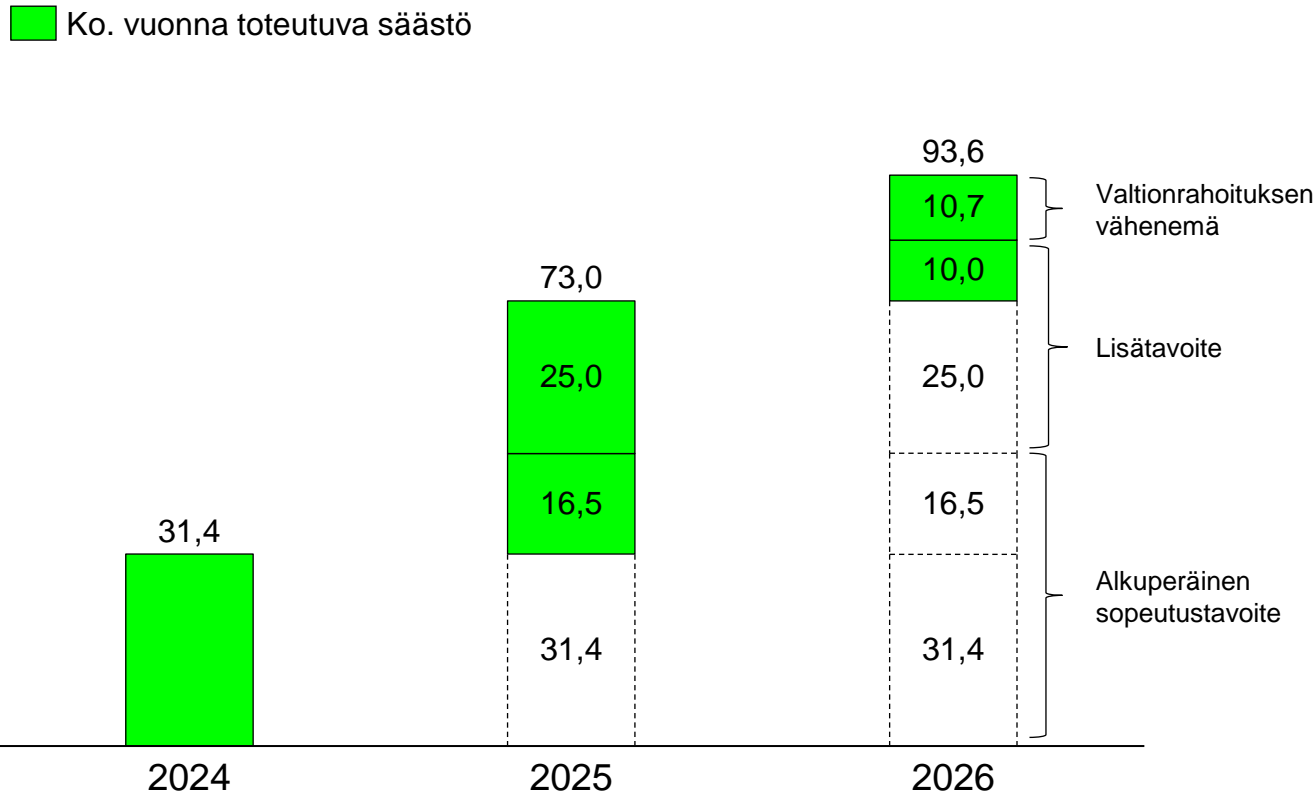
Sopeutussuunnitelman valmistelun eteneminen

Sopeutustavoitteet 2024-2026

Liitteet

Eloisan vuosille '24-'26 asettama yhteenlaskettu sopeutustavoite on ~94 M€:n suuruinen

Eloisan asettama sopeutustavoite 2024-2026, M€

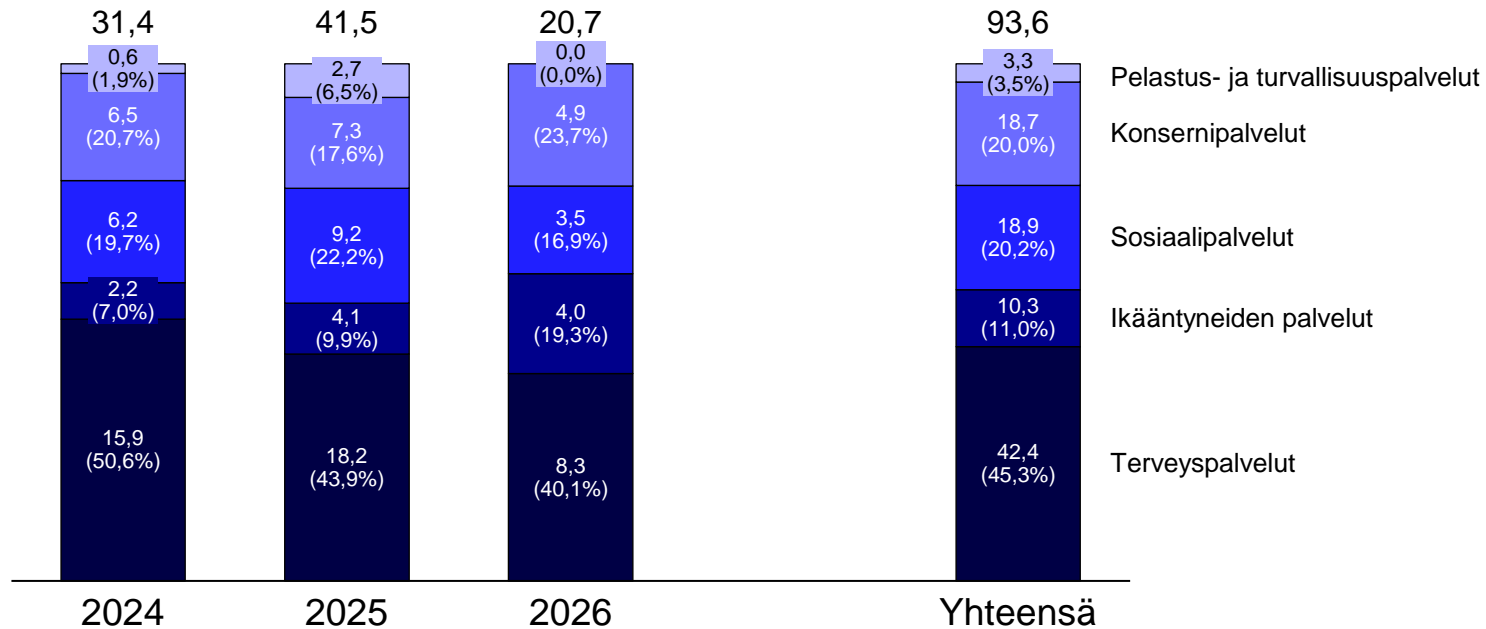

Kommentit

- Eloisan aiemmassa työssä palvelutuotantosuunnitelman laadinnan ja vuoden 23 yhteistoimintamenettelyn yhteydessä tunnistettiin vuodelle 24 säästöjä ~31,4 M€:n edestä läpi toimialojen
 - Kuitenkin huhtikuun tilannekuvan mukaan merkittävä osa ko. toimenpiteistä viivästyy vuoteen '25
- Alkuperäinen sopeutustavoite vuodelle 2025 on 16,5 M€
- Vuoden 24 alussa tunnistetun lisäsopeutustarpeen myötä Eloisa asettanut vuosille 25-26 lisäsopeutustavoitteet: 25 M€ ja 10 M€
 - Lukujen tulkinnassa huomioitava, etteivät asetetut tavoitteet riitä kattamaan kertynyttä alijäämää vuoden '26 mennessä
- Lisäksi valtionrahoituksen vähenemä nostaa vuoden 26 sopeutustarvetta 10,7 M€:lla
- Tämän kevään työn yhteydessä muodostettu tilannekuva nykyisistä toimenpiteistä ja tunnistettu uusia toimenpiteitä tavoitteisiin vastaamiseksi

VALOR muodostanut ehdotuksen toimialakohtaisesta sopeutustavoitteesta vuosille '24-'26

Sopeutustavoite toimialoittain, M€

Kommentit

- Oheiseen kuvaajaan koostettu ehdotus Eloisan toimialakohtaisesta sopeutustavoitteesta
- Sopeutustavoitteen pohjaksi on vedetty yhteen jo ko. vuosille tunnistettujen toimenpiteiden arvioitu maksimihötypotentiaali per toimiala
- Tunnistettujen toimenpiteiden jälkeen jäljellä oleva sopeutustarve (~16 M€ vuonna 2024 ja ~0,6 M€ vuonna 2026) on allokoitu pääosin terveyspalveluihin pohjautuen kokonaisarviointiin, jossa huomioitu:
 - Toimialojen kokonaiskustannukset (terveyspalveluiden osuus viime vuonna ~42%)
 - Palveluiden kysynnän perusura (ikäntyneiden palveluissa voimakkaimmin kasvava)
 - Nykyiseen kustannustasoon (esim. terveyspalveluissa kansalliseen vertailuun nähden tehostamispotentiaalia, kun taas ikääntyneiden palveluissa kulutaso jo nykyisin matala)

Huom. Vaikka sopeutustavoite on allokoitu toimialoittain, tehdään talouden tasapainotusta yhteistyössä koko Eloisan tasolla. Etenkin toimenpiteet, jotka läpileikkaavat useampaa toimialaa ja joissa integraation näkökulmasta hyötypotentiaalia (esim. moniammatilliset yksiköt), on kriittistä toteuttaa vahvassa yhteistyössä toimialojen kesken. Lisäksi osasta sopeutustoimenpiteistä kriittistä tehdä päätökset yhteisesti (esim. henkilöstöä koskevat).

Sopeutussuunnitelman valmistelun eteneminen

Sopeutustavoitteet 2024-2026

Liitteet

Jo suunniteltujen sopeutustoimenpiteiden jälkeenkin Eloisan talouden tila on vakava

Eloisan taloustilanne isossa kuvassa:

- 1** Eloisan lähivuosien valtionrahoituksen taso madaltui huhtikuun arvioissa entisestään, mistä seuraa Eloisan aiemmin arvioiman sopeutustarpeen kasvu.
- 2** Eloisan arvio sopeutustarpeesta on suuri, pitkällä aikavälillä ~133 M€. Sopeutustavoitteen mittakaava ei kuitenkaan riitä lähivuosien alijäämän umpeen kuromiseen.
- 3** Kertyneen alijäämän kattaminen on kriittistä hyvinvointialueen toiminnan kannalta: Se on edellytys mm. alueen itsenäisen aseman säilymiselle sekä lainanotolle investointeja varten.
- 4** Pienet ”helpotukset” valtionrahoitukseen (vuoden 2025 rahoituksen kasvu ~3 M€:lla sekä vuonna '26 toteutuva siirtymätasaus) eivät muuta kokonaiskuvaa.

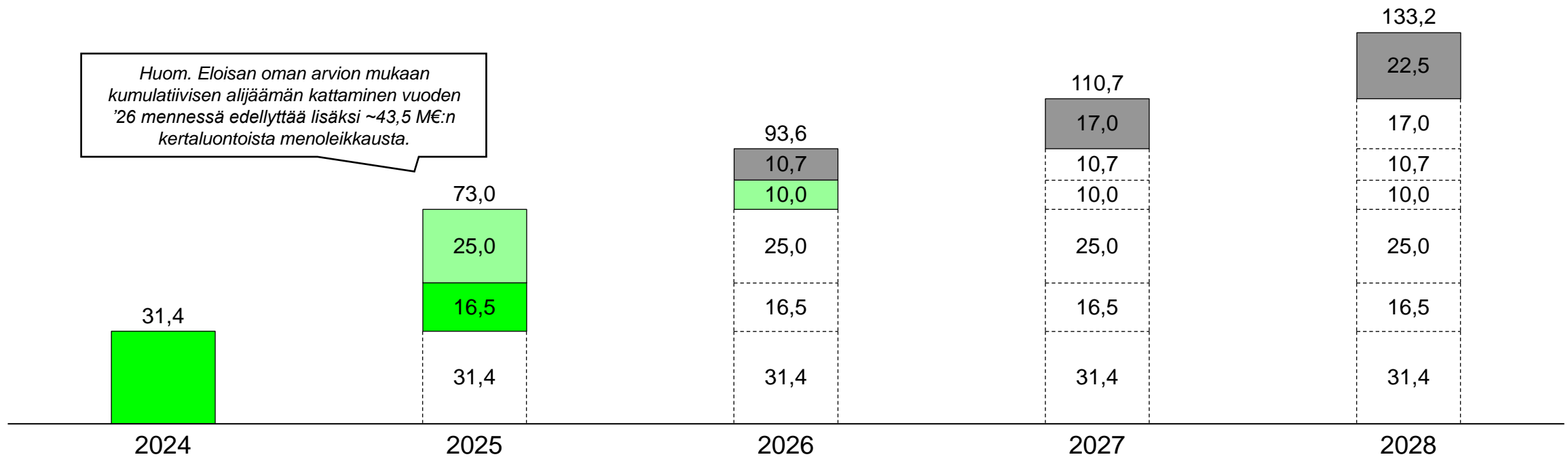

Vaikeita päätöksiä isoista rakenteellisista muutoksista tarvitaan. Mitä nopeammin toimenpiteistä saadaan päätös ja ne käynnistetään, sitä merkittävämpi niiden taloudellinen vaikutus on.

Eloisan arvioiden mukaan sopeutustarve yhteensä ~133,2 M€; vuoden '25 ja '26 sopeutussuunnitelmat työn alla

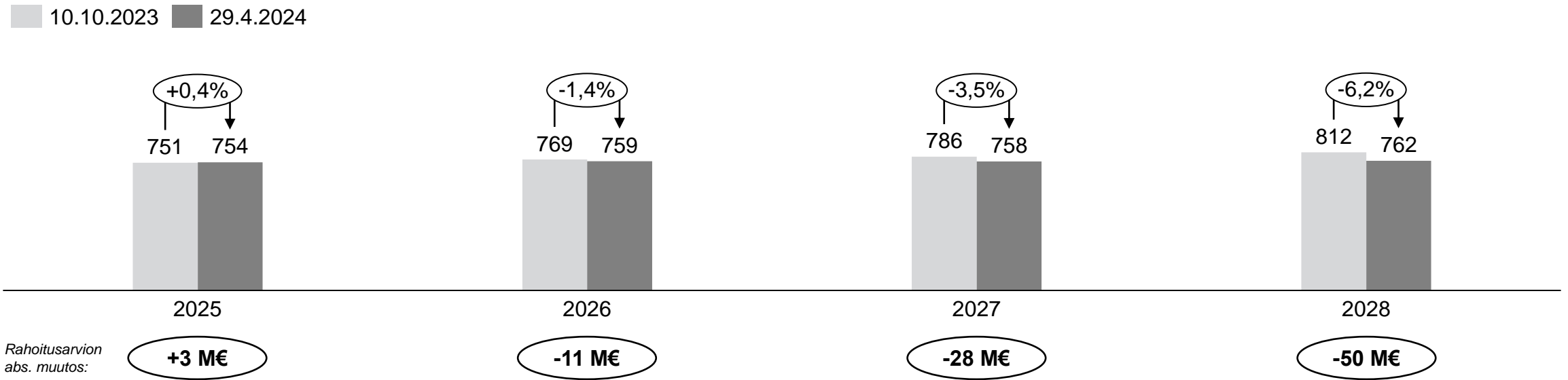
Eloisan arvioima talouden sopeutustarve 2024-2028, M€

- Eloisan alkuperäinen säästötavoite
- Eloisan tunnistama lisäsopeutustarve
- Valtionrahoituksen vähenemän aiheuttama lisäsopeutustarve (uusi VM:n laskelma 29.4.)

VM:n uusimman arvion mukaan Eloisan valtionrahoitus tulee olemaan vielä merkittävästi aiempiakin arvioita matalampi

Eloisan valtionrahoitus VM:n uuden ja edeltävän laskelman mukaan 2025-2028, M€

- Huhtikuussa julkaistu valtionrahoituksen ennuste indikoi Eloisan rahoituksen laskua verrattuna viime vuoden lokakuussa julkaistun painelaskelman tasoon: Vuonna 2025 rahoitus ei merkittävästi muutu, mutta vuonna '26 rahoitus ~11 M€, vuonna '27 ~28 M€ ja vuonna '28 ~50 M€ odotettua matalampi
- Muutoksen taustalla Eloisan väestökehitys sekä valtion hallituksen kehysriihessä linjatut leikkaukset hyvinvointialueiden rahoitukseen, ml. ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen lasku 0,6:een sekä perusterveydenhuollon hoitotakuun muutos 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen
- **Kirstynyt rahoitus tarkoittaa, etteivät Eloisan tähän mennessä suunnittelemaat säästöt tule riittämään lähivuosien talouden tasapainottamiseksi**

Sopeutustoimenpiteet jakautuvat kolmeen kategoriaan – Eloisan tavoitteeseen pääseminen edellyttää niistä kunkin tarkastelua

Fokus Eloisan tähänastisissa suunnitelmissa

A

Toimenpiteet, joissa korkea toteutettavuus, mutta matala kustannushyötypotentiaali

- Laaja joukko toimenpiteitä, jotka suhteellisen suoraviivaisia toteuttaa, mutta joiden kustannushyötypotentiaali maltillinen
- Valtaosa hyvinvointialueiden sopeuttamissuunnitelmista (ml. Eloisan nykyiset) kohdistuu A-kategoriaan

- Laaja joukko kategorian toimenpiteitä Eloisan nykyisissä '23-'25 suunnitelmissa
- Jatkossa fokus ko. tason kehittämisen nivomiseksi osaksi arjen jatkuvaa toimintaa (esim. henkilöstön osallistaminen säästöideoiden keräämiseen)

B

Toimenpiteet, joissa korkea kustannushyötypotentiaali, mutta toteutus kategorian A toimenpiteitä haastavampaa

- Toteutukseltaan haastavimmat, mutta kustannushyötypotentiaaliltaan kategorian 1 toimenpiteitä merkittävämmät kokonaisuudet
- Useilla kategorian B toimenpiteillä merkittäviä toiminnallisia vaikutuksia esim. palveluiden saatavuuden lasku

- Eloisan palveluverkon muutokset (ml. kiinteistöt), palvelurakenteen keventäminen ja YT-menettely B-kategorian toimenpiteitä
- Eloisan sopeutussuunnitelman päivittämisessä tulisi keskittyä ensisijaisesti ko. toimenpiteisiin

C

Toimenpiteet, joissa korkea kustannushyötypotentiaali, mutta jotka haastavia toteuttaa

- Merkittävät, mutta haastavat säästökohteet, jotka edellyttävät suuria rakenteellisia muutoksia
- Useilla korin B toimenpiteillä merkittäviä toiminnallisia vaikutuksia esim. palvelutason lasku
- Edellyttää palvelutuotannon paikoittaista alasajoa (esim. yksiköiden lakkauttaminen ja paikkamäärien lasku) ja henkilöstöstä luopumista

- Eloisan pitkän aikavälin sopeutustavoitteeseen pääsemiseksi kategorian C toimenpiteitä ei voida sulkea tarkastelun ulkopuolelle

Kategorioiden B ja C toimenpiteitä suunniteltu valtakunnan tasolla vain rajallisesti

Nostoja muiden hyvinvointialueiden merkittävimmistä sopeutustoimenpiteistä toimialoittain

Terveyspalvelut

- Vuodeosastopaikkojen määrän vähentäminen
- Leikkaustoiminnan tehostaminen
- Työntekemisen aikojen muutokset (esim. kliinisen lisätyön vähentäminen ja loma-ajan sulut)
- Ostopalveluiden käytön vähentäminen erikoissairaanhoidossa
- Mielen- ja pähdeasiakkaiden asumis- ja laitospalveluiden keventäminen

Ikääntyneiden palvelut

- Yli 75-vuotiaiden ympärivuorokautisen palveluasumisen peittävyden lasku vahvistamalla yhteisöllistä asumista, kotihoidon välitöntä työaikaa, etäteknologiaa, jne.
 - Esim. Pohjois-Pohjanmaa 8,1 %:sta 6 %:iin vuonna '24 (säästöarvio ~17 M€)
 - Esim. Varsinais-Suomen palvelurakenteen keventäminen (säästöarvio ~16,4 M€ vuonna '26)
- Muita merkittäviä toimenpiteitä alueilla mm. laitoshoidon purku

Sosiaalipalvelut

- Lastensuojelun sijoitusten vähentäminen
- Vammaispalveluiden asumispalveluiden keventäminen

Konsernipalvelut

- Henkilöstövähennykset
- Käytössä olevan kiinteistöpinta-alan vähentäminen
- Tukipalveluiden yhtiöittämisratkaisut

Pelastustoimi

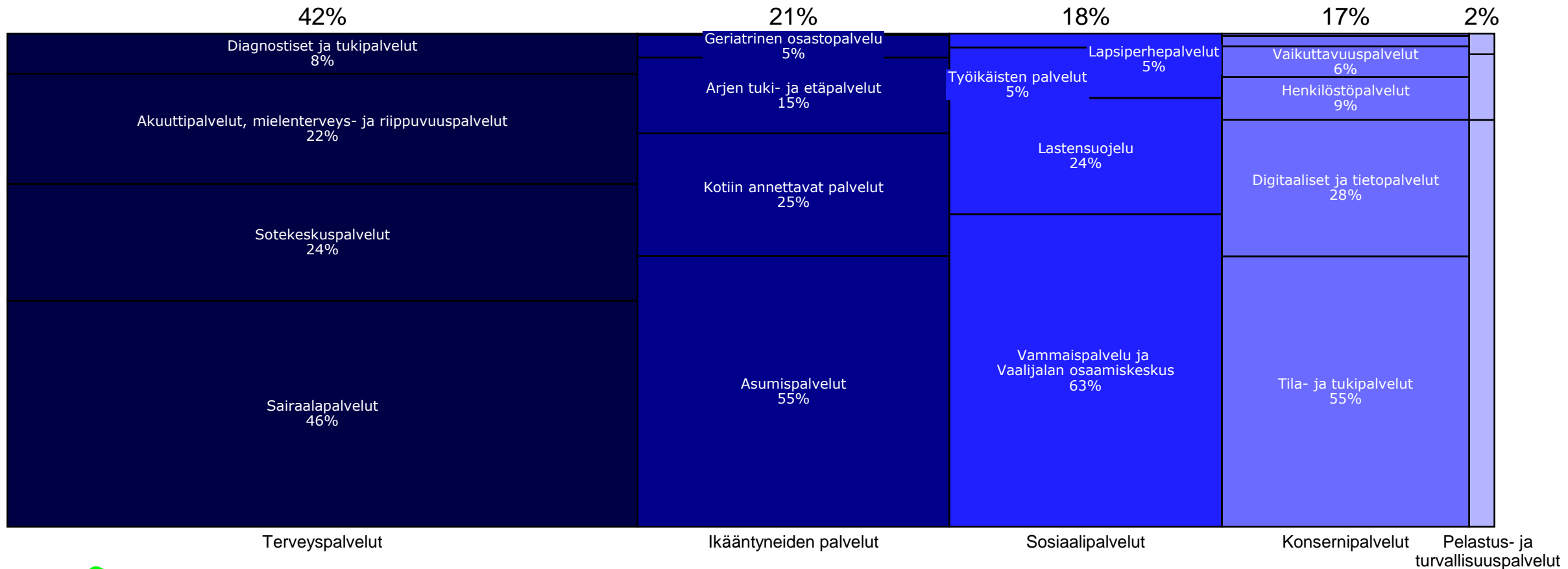
- Moniammatillisten yksiköiden perustaminen
- Useamman henkilön ensihoitoyksiköiden muuttaminen yhden alue-ensihoitajan yksiköiksi

VALOR tunnistanut kaksi keskeistä riskiä, jotka tulee huomioida talouden tasapainottamisen jatkotyössä

<u>Riski</u>	<u>Kuvaus</u>	<u>Jatkotyön fokus</u>
Toimenpiteiden riittämättömyys talouden tasapainottamiseksi	<ul style="list-style-type: none">Eloisassa tunnistettu jo tähän mennessä kattavasti sopeutustoimenpiteitä läpi toimialojen, joista osaan liittyy myös vaikeita rakenteellisia uudistuksiaKuitenkaan toimenpiteet eivät riitä Eloisan talouden tasapainottamiseen, ja kumulatiivisen alijäämän kattamiseen vuoden '26 loppuun mennessä	<ul style="list-style-type: none">Toimenpiteitä tulee tunnistaa nykyistä kattavammin erityisesti keskittyen isoihin rakenteellisiin muutoksiinHuomioiden myös isoon osaan toimenpiteitä liittyvät poliittisen päätöksenteon ja toimeenpanon riskit on sopeutussuunnitelmaan hyvä olla tunnistettuna mahdollisimman kattavasti toimenpiteitäEloisan hyvä mukautua pitkällä aikavälillä jatkuvaan talouden tasapainottamisen kulttuuriin
Toimenpiteiden toimeenpanon viivästyminen tai jääminen toteutumatta kokonaan	<ul style="list-style-type: none">Useita vuodelle '24 tunnistettuja toimenpiteitä on viivästynyt vuoteen '25Lisäksi osa toimenpiteistä arvioitu jäävän toteuttamatta kokonaanViivästyvät ja toteuttamatta jäävät toimenpiteet paisuttavat alueen alijäämäkertymää, ja tulevien vuosien sopeustarvetta	<ul style="list-style-type: none">Uusien toimenpiteiden tunnistamisen lisäksi Eloisan on kriittistä valmistaa suunnitelmien onnistunut toimeenpano aikataulussa ja arvioidussa laajuudessaKäytännössä Eloisan nykyinen projektinjohdon malli ei tarkoituksenmukaisella tavalla varmista sopeutustoimenpiteiden onnistunutta jalkautustaErityisen kriittistä on varmistaa keskijohdon sitoutuminen ja kyky talouden tasapainottamiseen

Merkittävin sopeutustavoite perusteltua kohdentaa toimialoille, joissa korkeimmat kustannukset

Eloisan toimintakulut toimialoittain ja palvelualueittain 2023, %

Kuitenkin sopeutuspotentiaalin kohdentamisessa huomioitava myös toimialojen nykykustannustaso suhteessa muuhun maahan

Eloisan toimialojen suhteellinen kulutaso hyvinvointialueiden välisessä kansallisessa vertailussa

Terveyspalvelut

- Eloisan erikoissairaanhoidon maan kalleimpien joukossa korkeasta palvelutasosta ja saatavuudesta (kahden sairaalan malli) johtuen
- Perusterveydenhuollossa vuodeosastohoidon ja suun terveydenhuollon asukaskohtainen kustannustaso selvästi yli maan keskitason; myös avohoidon kulutaso maan keskiarvon yläpuolella (huom. liittyy myös ikääntyneiden palveluihin)

Ikääntyneiden palvelut

- Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan ja kotihoidon asukaskohtainen kustannustaso selvästi maan keskitason alapuolella, kun taas muun kuin ympärivuorokautisen palveluasumisen ja perhehoidon kulutaso maan keskitason yläpuolella

Sosiaalipalvelut

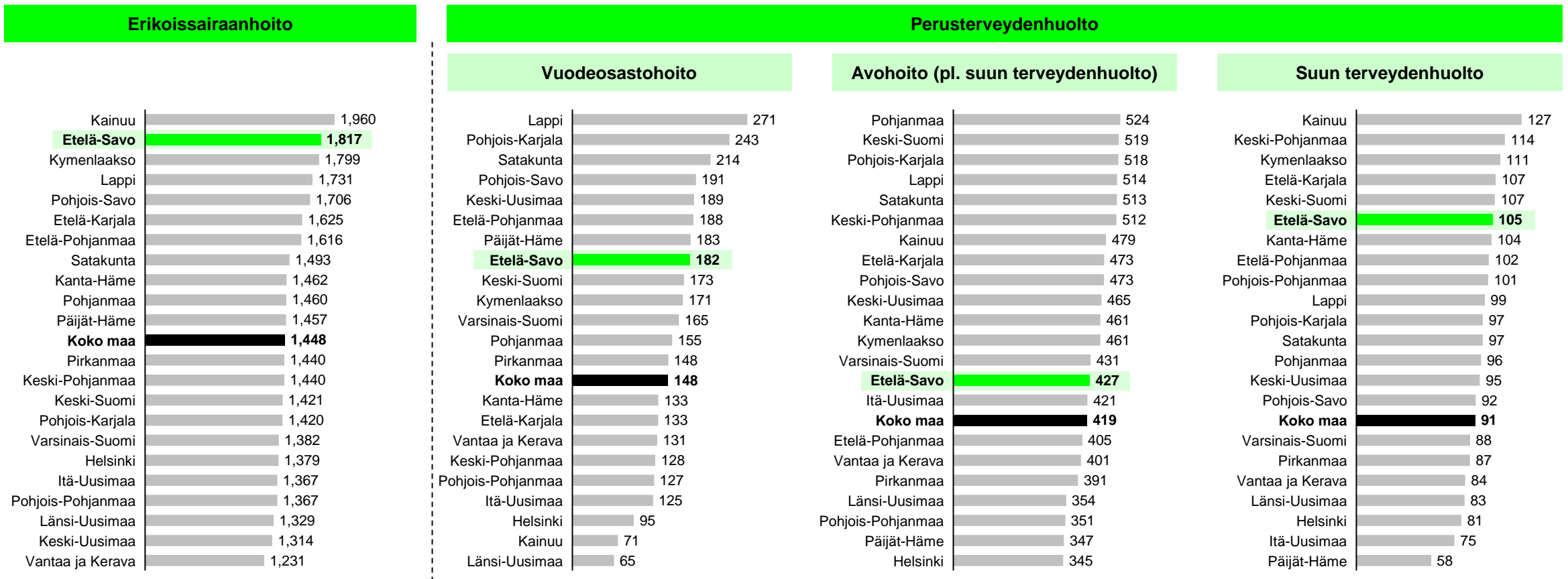
- Vammaispalveluissa Eloisan suhteellinen kulutaso on maan korkeimpien joukossa
- Myös lapsiperhepalveluiden ja lastensuojelun suhteelliset kulut ovat maan toiseksi korkeimmalla sijalla

Pelastustoimi

- Eloisan pelastustoimen asukaskohtaiset kulut ovat maan neljännellä sijalla ja selvästi yli keskitason

Etelä-Savon erikoissairaanhoidon nettokäyttökustannukset per asukas yli keskiarvon – myös PTH:n kustannukset per asukas yli keskiarvon

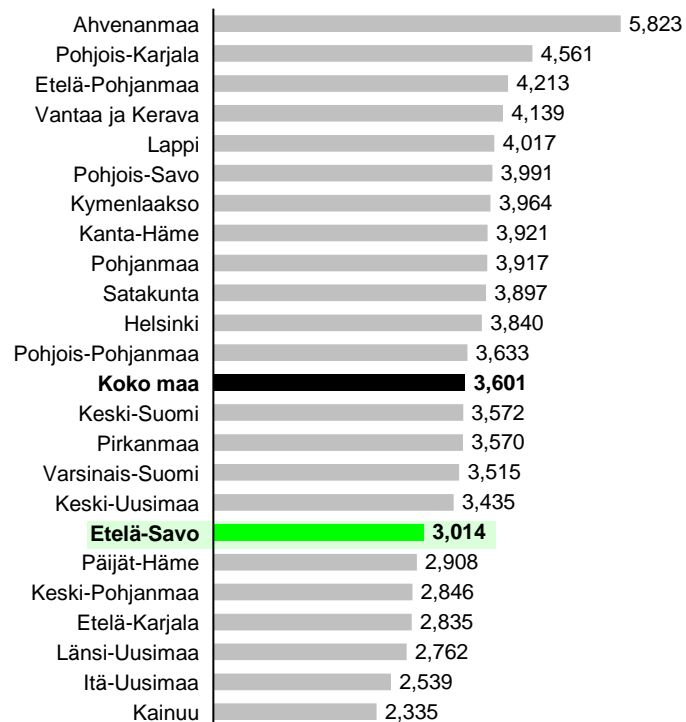
Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon nettokäyttökustannukset hyvinvointialueittain vuonna 2022, € per asukas

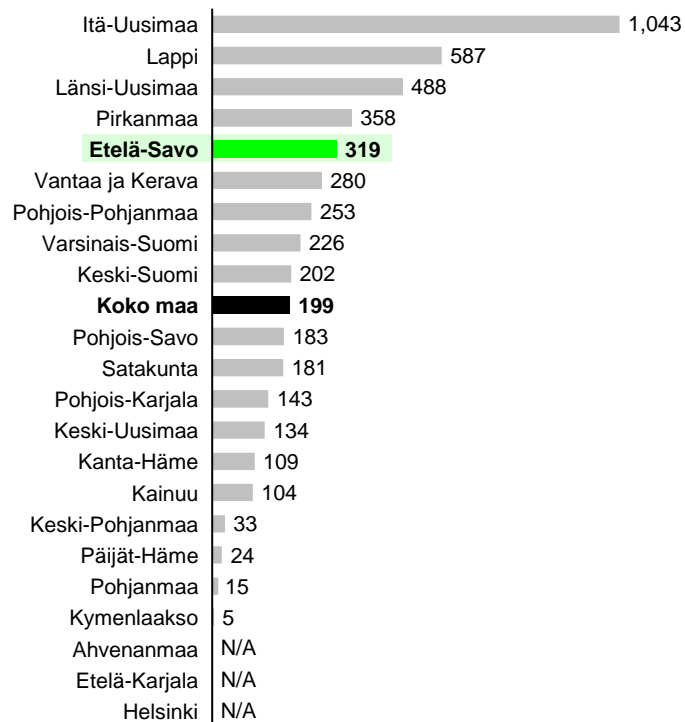
Kansallisella tasolla Eloisalla kohtuullinen kulutaso ympäri vrk. hoivassa ja kotihoidossa – palveluasuminen kalliimpaa

Ikääntyneiden palveluiden nettokäyttökustannukset hyvinvointialueittain vuonna 2022 , € per 75 vuotta täyttänyt asukas

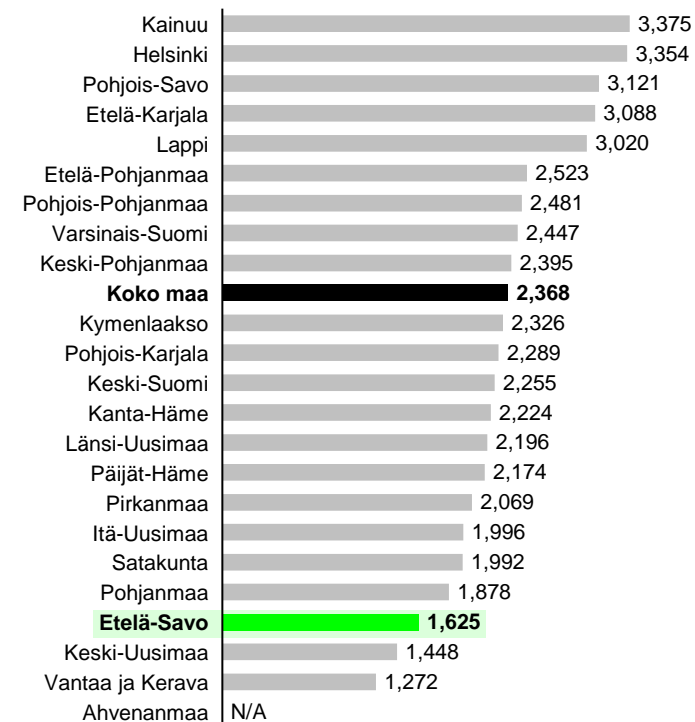
Ympäri vuorokautinen hoiva

Palveluasuminen ja perhehoito

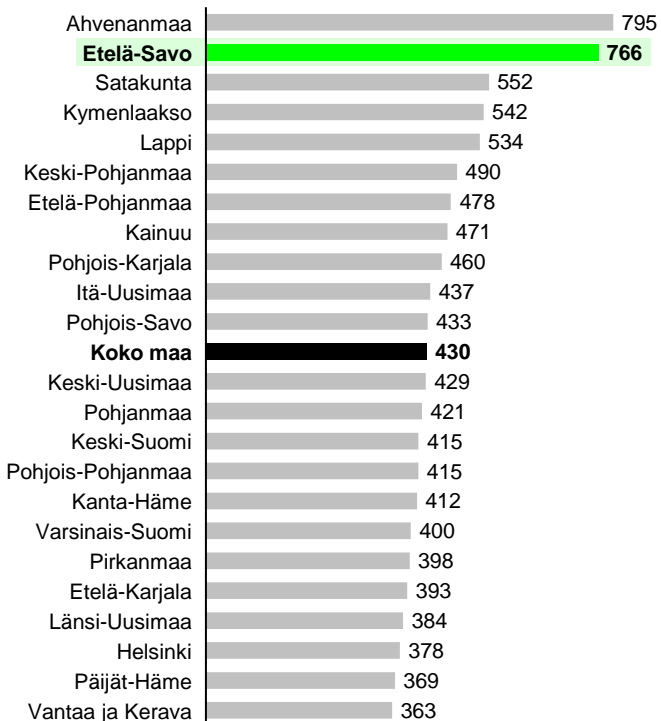
Kotihoito (sis. omaishoidon tuki)

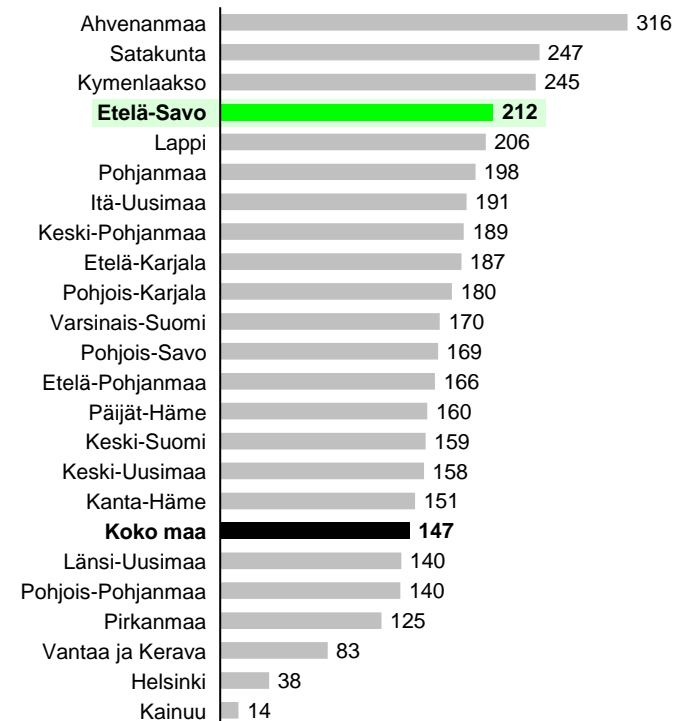
Myös vammaispalveluiden kulut ovat kansalliseen tasoon nähden korkeat

Vammaisten palveluiden nettokäyttökustannukset hyvinvointialueittain vuonna 2022, € per asukas

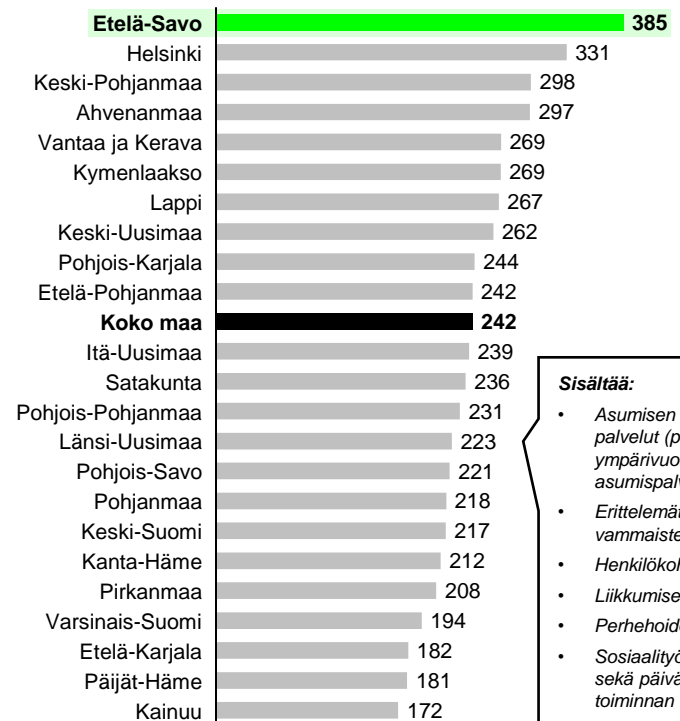
Vammaisten sosiaalipalvelut

Vammaisten ympärivuorokautinen palveluasuminen

Muut vammaisten palvelut

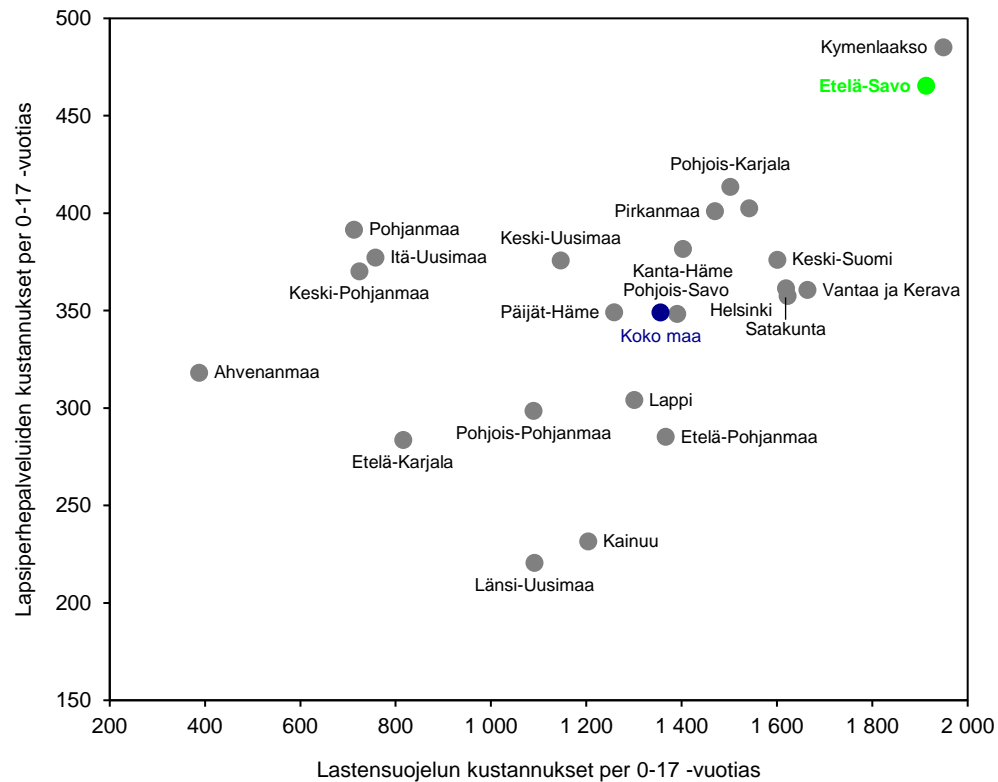
Sisältää:

- Asumisen muu tuki ja palvelut (pl. ympärivuorokautinen asumispalvelut)
- Erittelemättömät vammaisten palvelut
- Henkilökohtaisen avun
- Liikkumisen tuen palvelut
- Perhehoidon
- Sosiaalityön, -ohjauksen sekä päiväaikaisen toiminnan

Myös lapsiperhepalveluiden ja lastensuojelun kulut ovat maan toiseksi korkeimmat

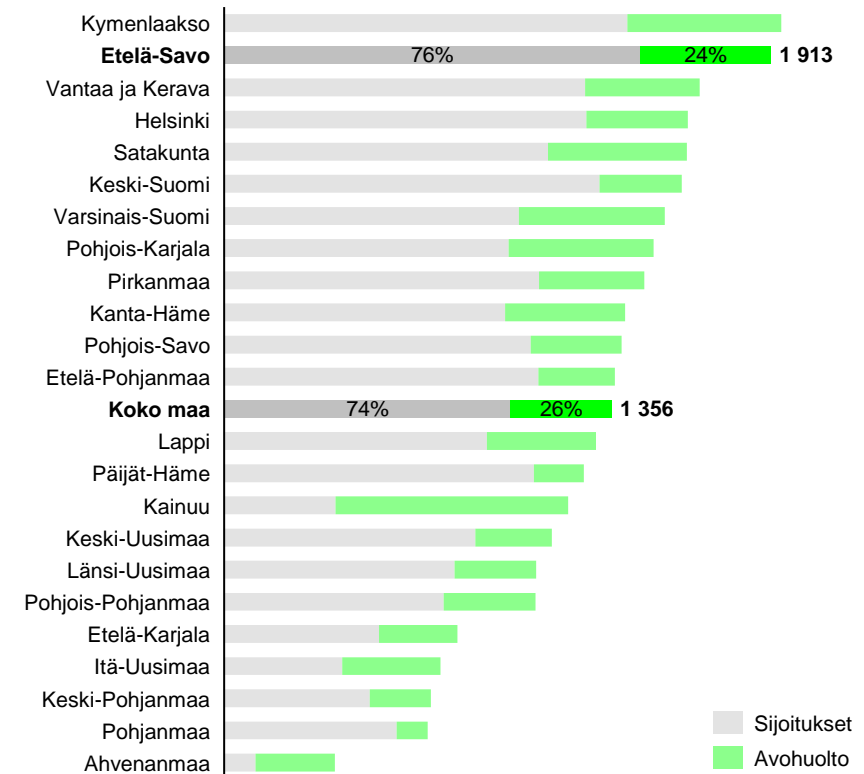
Lastensuojelun ja lapsiperhepalveluiden toimintakulut hyvinvointialueittain 2022

€ per 0-17 -vuotias

Lastensuojelun toimintakulut hyvinvointialueittain 2022

€ per 0-17 -vuotias

Eloisan pelastustoiminnan perusvalmius hyvä; väkilukuun suhteutettu kustannustaso kuitenkin maan tasoon nähden korkea

Pelastustoimen perusvalmiuden palveluiden¹ ongelmavuodet hv-alueittain, lkm

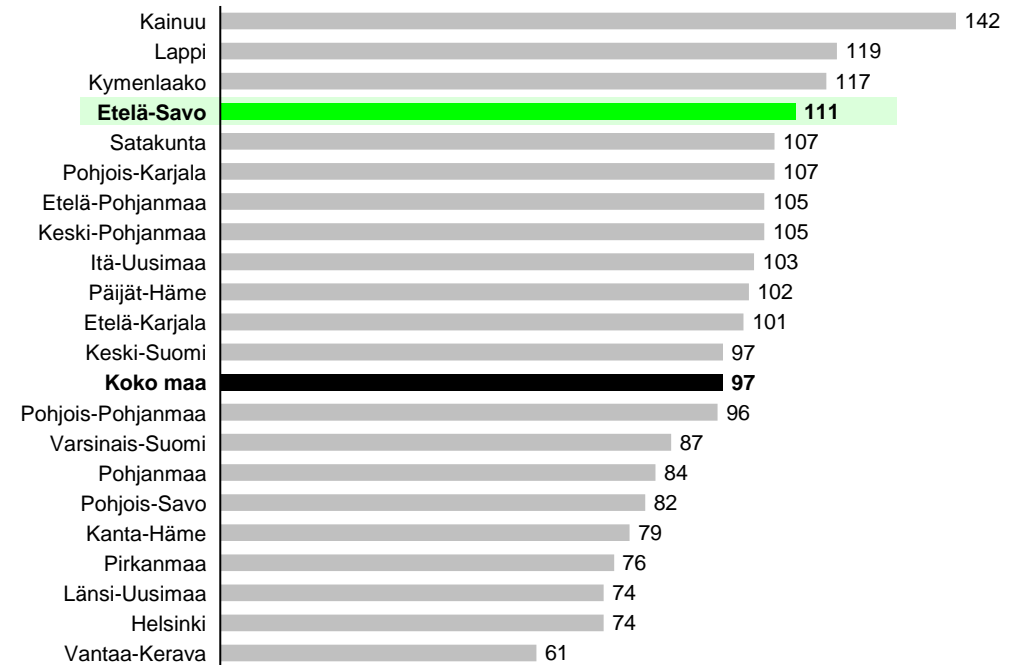
Ongelmavuodet jaksolta 2019-2022

- Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin suuruisiksi ruuduiksi
- Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä
- **Ongelmavuodet** on 1x1 kilometrin kokoinen alue, jolle ensimmäinen (kriittiseen tehtävään määrätty) yksikkö ei ole ehtinyt tavoiteajassa yli 50%:ssa ruudulle kohdistuvista tehtävistä

Pelastustoimen asukaskohtaiset kustannukset hv-alueittain 2022, € per asukas

Suuntaa-antava kansallinen vertailu

Huom. Eloisan vuoden 2022 THL-kustannusllokaatioissa virheitä, joiden vuoksi tarkkoja euroja tulkittava suuntaa-antavana.

1) Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvilta henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoritua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Lähde: Sisäministeriö, Aluehallintovirasto, VALOR-analyysi

ELOISA

Etelä-Savon
hyvinvointialue